

4. INWENTARYZACJA OBIEKTÓW HISTORYCZNYCH I KULTUROWYCH GMINY KOLONOWSKIE

W skład gminy wchodzi miasto Kolonowskie – osiedle Fosowskie i 3 sołectwa: Spórok, Staniszcze Małe, Staniszcze Wielkie

4.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY KOLONOWSKIE

Gmina Kolonowskie (niem. *Gemeinde Colonnowska*; dawn. *gmina Staniszcze Wielkie*) - gmina miejsko-wiejska w województwie opolskim, w powiecie strzeleckim.

Położenie geograficzne i krótka charakterystyka

Gmina Kolonowskie położona jest na pograniczu województw opolskiego i śląskiego. Znajduje się przy drodze wojewódzkiej nr 463 – w odległości 25 km od autostrady A4. Gmina Kolonowskie graniczy od północy i wschodu z gminą Dobrodzień, od zachodu z gminą Ozimek, od południa z gminami Strzelce Opolskie, Jemielnica i Zawadzkie. Kolonowskie wchodzi w skład Równiny Opolskiej należącej do Niziny Śląskiej. Powierzchnia gminy to 83,61 km², w tym prawie 75 % stanowią lasy. Gminę zamieszkuje około 6.250 osób.

Dziedzictwo kulturowe – stan obecny

Dziedzictwo kulturowe gminy wiąże się przede wszystkim z zabytkami sakralnymi: kościoły, cmentarze, mogiły i kapliczki. Najcenniejszym zabytkiem jest tu niewątpliwie jedyny zachowany dom z drewna oraz ślady funkcjonowania w przeszłości intensywnego hutnictwa.

4.2. Zabytki wpisane do Rejestru Zabytków

Kolonowskie

Budynek muzeum - chata, ul. Leśna 8, drewniany, k. XVIII, nr rej.: 2359/96 z 9.04.1996 r. W zabytkowej chacie mieściła się kiedyś siedziba dyrekcji nieistniejącej obecnie huty żelaza. To wokół tego budynku dwieście lat temu swoje domy zaczęli budować osadnicy, którzy tutaj pracowali. Dziś w budynku mieści się izba tradycji. Wewnątrz znajdują się m.in. archiwalne mapy, dokumenty, książki oraz przedmioty codziennego użytku.

Zbiorowa mogiła powstańców śląskich, na cmentarzu katolickim, ul. Ks. Czerwionki, nr rej.: 175/88 z 17.06.1989 r. Mogiła została wykonana z kamienia w 1969 roku. W grobie powstańczym pochowano 8 poległych żołnierzy zamiejscowych: Jan Brześ, Paweł Niemczyk, Aloizy Mainusz, Jan Bartodziej, Paweł Bajura, Teodor Wrzeszcz, Paweł Mainka, Paweł Janiszewski.

4.3. Wykaz obiektów objętych ewidencją zabytków Gminy Kolonowskie

Kolonowskie

1. **Kościół Ewangelicki** z 1928 r. styl neoromański, przy ul. Ks. Czerwionki. Kościół powstał po napływie ludności wyznania ewangelickiego do Kolonowskiego z terenów wcielonych do Polski. Wcześniej nabożeństwa dla ewangelików odprawiane były w szkole mieszczącej się w Kolonowskim. Po II wojnie światowej przestała istnieć parafia, gdyż pozostało niewielu mieszkańców wyznania ewangelickiego. Wyznawcy z Kolonowskiego i Fosowskiego zostali włączeni do parafii w Lasowicach Wielkich.
2. Kościół katolicki (pe)
3. Dom ul. Ks. Czerwionki 15 z poł. XIX w.
4. Dom ul. Ks. Czerwionki 17 z pocz. XX w.
5. Dom ul. Kościuszki 1 z pocz. XX w.
6. Dom ul. Powstańców Śl. 12 z pocz. XX w.
7. Dom ul. Powstańców Śl. 4 z pocz. XX w.
8. Dom ul. Powstańców Śl. 27 z ćw. XIX w.
9. Dom ul. Powstańców Śl. 41 z ćw. XIX w.
10. Kapliczka, ul. Powstańców (pe)
11. **Budynek muzeum**, Leśna 8 z k. XVIII w.

12. Cmentarz parafialny ul. Ks. Czerwionki z XIX w. z kaplicą cmentarną
13. **Zbiorowa mogiła powstańców śląskich**, cmentarz wyznaniowy ul. Ks. Czerwionki
14. Aleja dębowa, w ciągu drogi leśnej tzw. Błażkowej – Oddziały nr 217, 218, 238, 239
15. Cmentarz ewangelicko – augsburski ul. Ks. Czerwionki
16. Kapliczka z 1866 r. (za torami na posesji) ul. Ks. Czerwionki (pe)
17. Cmentarz parafialny ul. Opolska

18. **Kaplica – dzwonnica** z XIX w. ul. 1 –go Maja (potocznie Chudzina). Była pierwszym obiektem kultu religijnego w istniejących już osadach terenów osiedleńczych Kolonowskiego. Pierwotnie była niższa od obecnej i miała dach pokryty gontem z drewnianym krzyżem na górze. Wewnątrz znajdował się dzwonek. Po pożarze w 1920 r. kaplicę poddano przebudowie, podwyższoną ją, dobudowano drewnianą konstrukcję dzwonnicy i dach kryty dachówką.
19. Dom ul. Wolności 8 z pocz. XX w.
20. Dom ul. Wolności 11 z pocz. XX w.
21. Wieża ciśnień z pocz. XX w. (pe)
22. **Rogolowiec** (w połowie drogi z Kolonowskiego do Pluder) – ślady istnienia osady przy zakładzie hutniczym, obecnie miejsce biwakowe (pe)
23. Wieża obserwacyjna w Bzniczce (obok budynku byłej leśniczówki) (pe)

Staniszczce Wielkie

24. **Kościół parafialny p.w. św. Karola Boromeusza**. W latach 1883 - 1884 wybudowano kościół o strzelistej neogotyckiej wieży, który do dzisiaj służy wiernym. Początkowo w Staniszczach Wielkich znajdował się drewniany kościółek, lecz spłonął w 1881 r.

25. Plebania z końca XIX w.

26. Kaplica cmentarna z końca XIX w.
27. Szkoła ul. Kościelna z 1900 r.
28. Gospoda ul. Kościelna 2 z p. XX w.
29. Dom ul. Sobieskiego 2 z XX w.
30. Dom Pl. Targowy 2 z p. XX w.
31. Dom Pl. Targowy 17 z p. XX w.
32. Dom Pl. Targowy 19 z p. XX w.
33. Dom Pl. Targowy 20 z p. XX w.
34. Mrozowa Góra – pozostałości bunkrów (pe).

Staniszczce Małe

- 35. Kaplica – dzwonnica ul. Hauptstocka (Wolności) - XIX w.,
- 36. Kapliczka ul. Hauptstocka (Wolności) - XIX w.,
- 37. Szkoła ul. Myśliwca - początek XX w.,
- 38. Dom ul. Hauptstocka (Wolności) 8 - początek XX w.,
- 39. Dom ul. Hauptstocka (Wolności) 11 - początek XX w.

Spórok

- 40. Kaplica – dzwonnica ul. Chrobrego z pocz. XIX w.
- 41. Dom (ze sklepem) ul. Chrobrego obok nr 42 z końca XIX w.

4.4. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA WYBRANYCH ZABYTKÓW Z GMINY KOLONOWSKIE

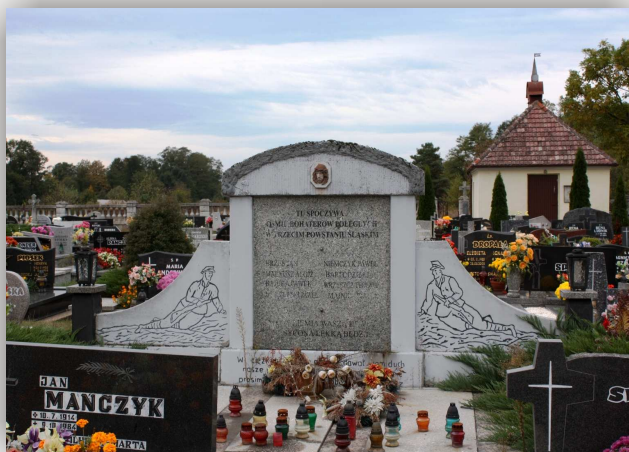
Kolonowskie, kościół katolicki

Kolonowskie, plebania przy kościele katolickim

Kolonowskie, budynek muzeum „chałupa”, ul. Leśna 8

Kolonowskie, Mogiła powstańców śląskich na cmentarzu przy ul. Ks. Czerwionki

Kolonowskie, krzyż na cmentarzu ul. Ks. Czerwionki Kościół ewangelicki

Kolonowskie, kościół ewangelicki z fragmentem cmentarza

Staniszczewo Wielkie, kapliczka przy kościele

Staniszcze Wielkie, Kościół parafialny p.w. św. Karola Boromeusza